

L'altra cara de la moda

“**H**i ha una noia embarassada de set mesos, que treballa deu hores cada dia. Com que ha de fer una pila de peces per dia, l'encarregat no la deixa anar al lavabo. Per a ella és una autèntica tortura, però no es pot permetre el luxe de perdre la feina.”

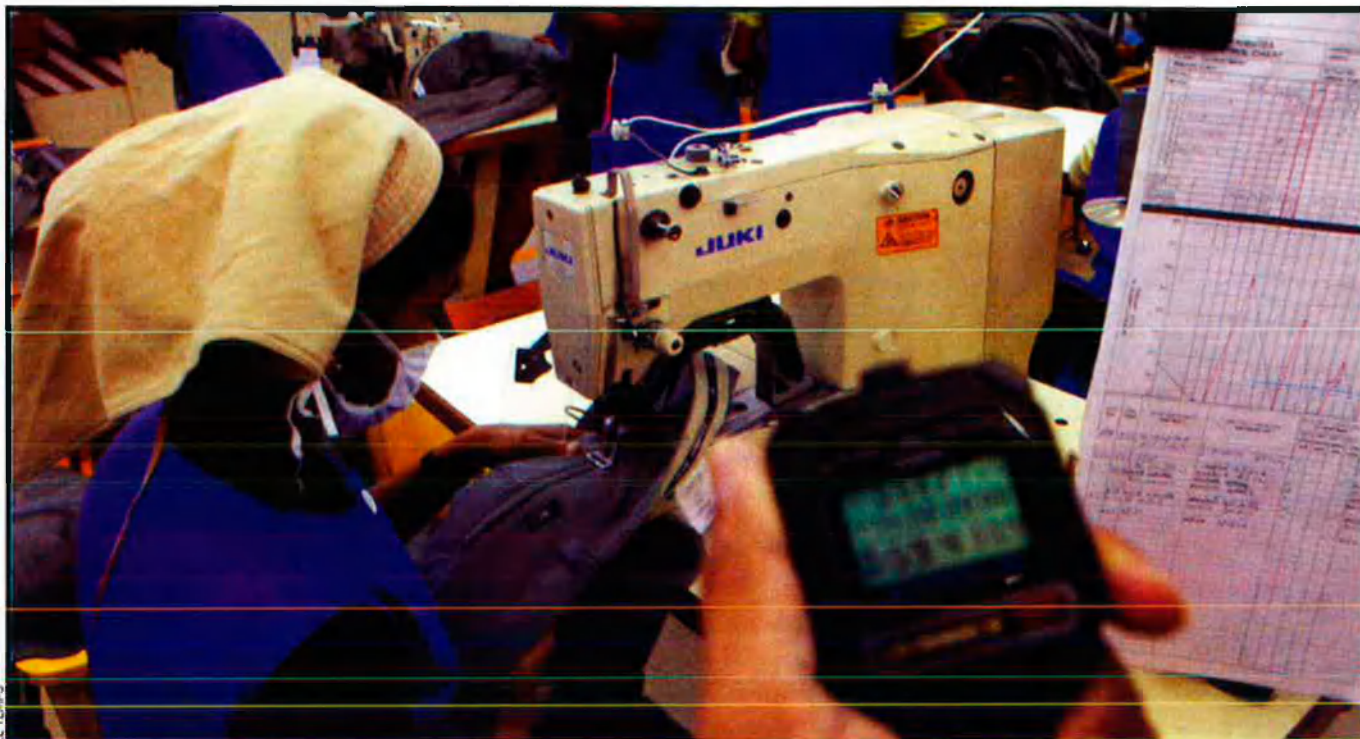
El nom de la testimoni, Khadija, és inventat. No cal dir –o potser sí– que, en cas que es descobrís que aquesta dona marroquina va facilitar dades per a cap informe, en patiria les conseqüències. Ella es diu Khadija, potser; com podria dir-se Nong o Ragel. És una de les moltes veus que no sentim quan passegem pels carrers de les nostres ciutats farcides, tot mirant aparadors. I això que potser haurà estat ella, precisament, la que haurà cosit, en un temps rècord i a base d'hores extres mal remunerades (o no remunerades, directament i posats a fer) aquella bruseta que ens ha encisat, amb el seu preu temptador i les formes que dicta la moda. Ella, la Khadija, que no pot anar al lavabo. La Nong. La Ragel.

Intermón-Oxfam (IO) ha presentat recentment l'informe “Moda que estreny”, i ho ha fet amb un doble objectiu: d'una banda, la sensibilització general per la precarietat amb què han de viure les treballadores de les fàbriques de confecció (“avui dia –destaca l'informe– la immensa majoria dels qui cusen la roba que vestim són dones que treballen en condicions precàries, moltes d'elles als països més pobres del món”; dones treballadores que ni tan sols “no poden cobrir les necessitats bàsiques de les seves famílies, ni tenen baixa per malaltia o maternitat. Se'ls nega el dret de sindicació,

no tenen contracte laboral, poques d'elles compten amb una assegurança sanitària, i encara menys es poden procurar una pensió per a la vellesa”. Si hi sumem, encara, l'assetjament o els abusos sexuals, el panorama no pot ser més desolador); i, d'altra banda, la voluntat d'adreçar-se directament a les empreses que comercialitzen aquestes productes perquè desenvolupin el que aquesta ONG anomena “responsabilitat social corporativa” (RSC), i que defineix, literalment, com “la responsabilitat que té l'empresa davant dels seus grups d'interès (inversors, empleats, clients, proveïdors, comunitat local, administració i societat), derivada dels impactes que la seva activitat genera en matèria ambiental, social i laboral”.

Una cadena que estreny. La descripció dels fets no pot ser més concreta i a Intermón Oxfam la dibuixen en forma d'esquema: de dalt a baix, primer de tot, la pressió de l'accionista, que vol aconseguir més beneficis, junt amb les expectatives dels consumidors (fàcilment resumibles: preus baixos); acte seguit, els amos de les marques, els venedors, que pressionen per reduir costos i riscos (producció ràpida i flexible, alts estàndards tècnics i de qualitat, reducció dels preus que es paguen als productors...); abans d'arribar als productors, caldrà encara passar pels proveïdors intermedis: els encarregats de trobar-los, als de dalt, productors barats; després, els productors, que, com es descriu encara en un altre informe de la mateixa entitat (“Més per menys. El treball precari de les dones en les cadenes de pro-

‘Moda que estreny. La precarietat de les treballadores de la confecció i la responsabilitat social de les empreses’ és l'explícit títol de l'informe presentat per Intermón Oxfam. És la realitat amagada a la rebotiga, la que no mostren els aparadors sempre farcits de novetats per al consum.



En els darrers cinc anys, els terminis de producció en les fàbriques escampades per bona part del món s'han reduït en un 30%. La pressió es concentra en les treballadores i les condicions laborals s'endureixen perquè els aparadors es puguin renovar amb cíclica rapidesa.

ducció globalitzades”), traslladen la pressió a les treballadores (contractes temporals, no respecte al dret d’organització, ocultació de les violacions dels drets laborals...); i, encara, les empreses subcontractades pels productors, que acaben d’estrènyer la darrera baula de la cadena: el treball, en aquestes empreses se sol caracteritzar per una jornada laboral llarguíssima i esgotadora, amb una exigència de rendiment també altíssima i amb nul·la capacitat per fer valer els drets laborals.

Bo, ràpid i barat. Aquesta sembla la divisa que impera a les grans marques i que imposen als seus proveïdors. La por també fa moure muntanyes i, en aquest cas, davant la possibilitat de no rebre la comanda següent, els proveïdors tiben la corda.

En els darrers cinc anys, els terminis de producció en les fàbriques escampades per bona part del món s’han reduït en un 30%. En aquest sentit, l’informe d’IO és explícit: “El grup Induyco, principal companyia de proveïment de roba d’El Corte Inglés [amb les marques Induyco, Tintoretto, Síntesis, Cedoscé o

Amitié] ha retallat en ocasions fins a només cinc dies els terminis de lliurament als seus proveïdors marroquins, cosa que s’explica, segons un industrial tèxtil de Tànger, perquè ‘de vegades hi ha *setmanes fantàstiques*’. En el cas d’Inditex (Zara), els terminis són dels més curts del mercat (Zara renova cada vint dies els seus aparadors).”

A més de la rapidesa, hi ha la pressió afegida del preu. Ho ben exemplifica la declaració de l’anònim gerent d’una fàbrica del Marroc (tots els testimonis que aplega l’informe d’IO provenen de la investigació duta a terme en aquest estat, l’any 2003, pel col·lectiu Al Jaima amb la col·laboració de l’associació de treballadores La Chabaka): “El preu mitjà de fabricació d’una peça és de tres euros, cosa que representa el 10% del seu preu de venda. Encara que se n’apugés el preu de fabricació fins al doble, el client europeu tindria beneficis.”

Les marques volen ser competitives i ningú no sembla disposat a reduir ni mica ni gens el marge de beneficis. Un altre gerent, d’una altra fàbrica, a Tànger, ens descriu una tendència que va just en el sentit contrari del que es re-

clamava més amunt: “El preu cada any va caient. Per exemple, uns pantalons que fa tres anys valien 3,3 euros, ara en valen 2.”

Assumir responsabilitats. A l’hora de determinar responsabilitats, l’informe assumeix el repartiment. Així, d’una banda, es recorda que, tot sovint, els governs, “encoratjats per l’FMI i el Banc Mundial, atreuen els inversors oferint baixos costos i mà d’obra flexible”.

Però, de l’altra, es recorda també que la relació entre la política comercial de les grans firmes de moda que deslocalitzen bona part de la seva producció –“externalitzen la part del procés més intensiu en capital humà (el tall, la confecció i acabat de la peça) i la col·loquen allà on els costos laborals són més baixos”–, i la precarietat laboral que han de patir els qui estan al final de la cadena productiva és directa. Per això, IO proposa que l’empresa central assumeixi la seva RSC i s’involucri a determinar (ara positivament) les condicions laborals que es donin a les empreses que subcontracta. De quina manera? Per exemple, bo i fixant terminis de

“Ens cal treball, però en quines condicions?”

Shannaz Parveen és gerent comercial de la cooperativa de comerç just Aarong de Balgla Desh, un dels ens relacionats amb BRAC (Comitè per al Progrés Rural de Bangla Desh).

Ha passat per València en la primera escala d'una gira europea pensada i feta amb la intenció de transmetre la realitat social del seu país: “He pres una responsabilitat amb la gent de Bangla Desh”, explica, senzillament. I actua en conseqüència.

A Aarong hi treballen, actualment, unes 250 persones, el 55% de les quals són dones. El percentatge de treballadores a les seves botigues puja fins al 98%, cosa inaudita en un país on aquesta mena de feina es considera reservada als homes:

—Al principi hi havia famílies que no deixaven que les seves filles hi treballessin. Però això ja ha canviat: de mica en mica la gent s'hi va acostumant.

Més qüestions que destaquen de seguida: que a Aarong dones i homes treballen en les mateixes condicions i hi tenen idèntiques oportunitats i idèntic salari. Les condicions laborals es presenten dignes: salubritat, descans, ajuts per a la vivenda, seguretat en el treball... Treballen amb 30.000 artesans (un 85% dels quals són dones), als quals ofereixen unes condicions comercials que s'allunyen molt de les pràctiques que encara són la norma.

—Treballen en condicions netes, però cal tenir en compte que no són les mateixes condicions que trobaríeu al vostre país. La qüestió és: què podem fer a Bangla Desh? I això és el que apliquem nosaltres: les millors condicions possibles en la situació d'allà. Que hi hagi prou llum i una sala a prop on puguin anar a menjar (perquè a la majoria de tallers hi mengen sense alçar-se del lloc de treball); que es pagui un preu just, sense rebaixes, el que correspon, per exemple. A la productora pròpia de BRAC encara hi ha millors condicions de treball, amb un servei per a cuidar els fills i demés, però en les petites cooperatives que no són de BRAC i amb les quals treballem, almenys hem aconseguit que hi hagi unes condicions de treball dignes: els tallers que ens són proveïdors es comprometen a mantenir determinats drets laborals. Encara que no siguin els seus costums, són les nostres condicions.

Parveen parla de drets laborals i també de medi ambient:



—Estem promovent tecnologies “ecoamables” i que consumeixen menys energia. Al mateix temps, demanem als nostres productors que siguin respectuosos amb el medi ambient: s’han de comprometre a no utilitzar determinats productes tòxics per a la pell i per al medi que sí que fan servir altres fàbriques. Ja fa dos anys, per exemple, que hem eliminat les bosses de plàstic en el comerç interior.

Quant al treball infantil, Shannaz Parveen també vol aclarir alguna qüestió:

—Al nostre país, el 80% de les persones són pobres. És impossible imposar que els infants no treballin fins als divuit anys: si no poden aconseguir diners, els seus pares no els poden alimentar. El concepte de treball infantil no és el mateix a Bangla Desh que aquí, i això cal tenir-ho en compte. Una altra cosa ben diferent és l’explo-tació, és clar.

Cal tenir present que, a Bangla Desh, més de la meitat de les dones

que treballen al sector tèxtil no tenen contracte de treball; que parlar de baixes per maternitat o de cobertura sanitària pot semblar un sarcasme; i que, com explica Glòria Bigné, directora territorial d’Intermón Oxfam al País Valencià, “el 80% de les treballadores temen que les acomiadin si es queixen”. I no és una por imaginària.

Les condicions de treball, en una fàbrica qualsevol, encara s’endureixen quan arriba una comanda extra:

—Aleshores han de treballar tota la nit. Et diuen, per exemple: aquesta nit cal quedar-se i has de produir tantes peces en tant de temps. Posen unes pissarres amb un horari i amb els objectius que s’han d’assolir: ningú no pot sortir a menjar, ni al lavabo ni a res. Si la feina ha arribat així, de cop, no hi ha temps ni manera d’avisar a casa. Potser, en tot cas, una treballadora podrà sortir i fer córrer la veu: avui no tornen. I prou.

Abans d’acabar l’explicació, Parveen insisteix a puntualitzar:

—Nosaltres necessitem treballar: per al desenvolupament ens cal treball. Ara bé: en quines condicions? Com l’esteu donant, aquest treball? La resposta és vostra. Pen-seu-hi.

Núria Cadenas



AJUNTAMENT DE GANDIA

Vint-i-cinc anys fent ciutat



25 Anys
Ajuntaments
democràtics

lliurament adequats, creant relacions estables amb els seus proveïdors i instant-los a millorar els estàndards laborals.

Segons determina l'estudi d'IO, hi ha un seguit de marques del ram del tèxtil a l'estat espanyol (com ara Inditex, Cortefiel i Mango) que "ja han començat a fer les primeres passes" en aquest sentit. "En canvi -prosegueix- Induyco - El Corte Inglés encara té pendent elaborar una política de RSC."

En tot cas, el pas següent a les declaracions formals d'intencions és la seva concreció. Hamida, que pertany a una associació de dones de Tànger, ens descriu de quina manera, massa sovint, la realitat converteix determinats acords formals en paper mullat: "La inspecció de treball no fa res. Quan ve a l'empresa, se'n va a direcció, pren un cafè amb el cap de personal, després va a la sala de control, escull un vestit, se'l posa i se'n va."

Ès per això que el mateix informe que reclama a les empreses matriu l'adopció d'una política de RSC adverteix que, acte seguit, cal plantejar-se'n el funcionament. Si no, "hi ha el perill de fer de la RSC una mera insígnia publicitària al servei de la marca i buidar-la de la seva funció transformadora".

Alguna cosa sembla que es va movent, d'un temps ençà. A tall d'exemple, IO mostra com, l'any 2002, a Austràlia, una vintena de venedors de roba van signar un "codi per a venedors ètics": des d'aleshores, proporcionen als sindicats dades sobre els seus proveïdors en aquell país, els preus i els terminis de lliurament; els sindicats creuen aquestes dades amb les que els ofereixen productors i proveïdors, que també tenen signats codis de conducta, i aconsegueixen així una imatge prou més nítida del funcionament de tota la cadena. És clar que l'acord només afecta la roba fabricada a Austràlia mateix. Però pot ser un precedent, diuen.

Quant al territori de l'estat espanyol, l'informe recorda que "el Conveni tèxtil-confecció 2003-2004 inclou l'obligació de proporcionar d'aquesta informació els sindicats, però no es compleix".

Núria Cadenas